

לזקק את השאלה שעבורה אני מחפשת תשובה. אני מגלה שהשאלה הנכונה אינה "האם זה טוב?" אלא "מה אתן רואות?" שכן אז בתשובותיהן מתגלה לעיתים הפער בין החוויה הפנימית והחיצונית. פסקול שעלינו המבצעים משרה בדיוק את האווירה הנחוצה לנו לביצוע של קטע מסוים נחווה מבחוץ כמאריך ומאט אותו בצורה בלתי נסבלת. קטע תנועתי שמרגיש דל או לא "ריקודי" מספיק מבפנים מייצר כלפי חוץ דימויים חזקים שמהדהדים את המתרחש. משפט שהיה נדמה שאומר את הכל, לא מגלה אל החוץ דבר, וכך הלאה. וכך בשיקוף פנורמי של חמישה זוגות עיניים בסטודיו, ועוד כאלה של אורחים ואורחות רגישים שמוזמנים לבקר ולשקף, היצירה משתייפת לאיטה להיות מדויקת יותר.

גם אם מבנה קולאזי הוא לא זר ליצירות מחול תאטרון, נדמה שהפעם הוא מקבל צידוק כפול ומכופל, כשהוא משקף את נוף החפצים של מכירת החצר שהעבודה כמו מונחת בתוכה. דווקא כאשר הדברים נערמים, מתגלים כל אותם הצימודים המשמעותיים שכאילו היו שם תמיד אך רק עתה נחשפים במלואם מתוך הנחתם זה לצד זה וזה מעל זה. חפצים וסיפורים עוברים מיד ליד. אנחנו יודעים שסדר הפעולות הוא נכון כאשר מתוך הקולאזי הולכת ונצברת משמעות.

נובמבר 2021, זמן בכורה. אנו מחליטים שעל הבמה, בסופו של דבר, המרחב יסומן בקפידה, רק על ידי החפצים שייקחו חלק בעלילה. כל חפץ וחפץ – אקדח של מערכה ראשונה. חיצים וסימוני מקום לבנים על הרצפה והקיר האחורי, גלויים לעיני כל, מרמזים על מהלכים טקטיים של משחק כדור או מזכירים לנו שזו, אחרי הכל, במה. נדב ברנע מפזר נאונים בזוויות שונות, שעונים על קירות הבמה, מצטרפים לחפצים. התאורה שהוא מעצב מסמנת ברגישות בצבע איי התרחשות, מבודדת אותם מהרקע ומעירה את החפצים מתרדמתם.

רגע המפגש עם הקהל גם הוא פרידה, פרידה מהפרק הראשון בהתפתחות העבודה שהחל עם תחילת החזרות. אבל יחד עם הפרידה הזו מתחיל למעשה

הפרק הבא בהתפתחותה הבלתי פוסקת, הממשיכה ומתרחשת במופעים המתקיימים בחללים שונים ומול קהלים שונים. לעולם אינך טובל באותו נהר פעמיים, וכך גם היצירה היא קובץ פתוח הסופג לתוכו את חלוף הזמן, את ההשתנות שלנו בתוכו ואת נסיבות ואלכימיית כל רגע שאינו דומה לקודמו.

לאקט היצירתי, כאשר הוא נעשה במלוא הכוונה, יש יכולת וודו (vodu). רעיונות המקבלים נוף מקיימים בעולם אפשרות, והיא בתורה הופכת לממשית. *Everything Must Go* היא יצירה כזו, שנולדה מתוך הנכונות של השותפים לה להיות חשופים ופגיעים, מתוך שובבות ואומץ. אותי היא לימדה, ועודנה מלמדת, שיעורים חשובים על חברות ושותפות לדרך. הרי עם כל שחרור, עם כל הרפיה ממשוה אחד, מתפנה מקום לאחוז משהו אחר, חדש. נרטיבים, אפשרויות, זווית התבוננות, המצאה. האמנות לא רק מתרחשת בחיים, אלא גם יודעת לבחוש בהם. אני מכירה תודה ענקית לכל מי שנגע ביד רגישה בתהליך הזה ומלאת סקרנות כלפי הדרך שעוד צפויה ליצירה הזו בעולם.

דנה רוטנברג היא יוצרת ואוצרת מחול בינתחומית. בוגרת ביה"ס למחול "בית" דור" והתיכון לאמנויות ע"ש תלמה ילין. בעלת תואר ראשון במחול מאוניברסיטת קולומביה ותואר שני במחול מאוניברסיטת הולנס, ארה"ב. יוצרת יצירות מחול בימתיות וקולנועיות בפורמטים משתנים וחדשניים. היא ייסדה ומנהלת אמנותית את *פרויקט 48 מחול* שנכנס עכשיו לשנתו האחת עשרה, ומנהלת אמנותית שותפה של פסטיבל *הרמת מסך* זו השנה הרביעית, מרצה בפקולטה למחול בסמינר הקיבוצים ובסדנא להכשרת רקדנים בגעתון. כלת פרס רוזנבלום ליוצרת בתחום המחול, וזוכת פרס שרת התרבות לכוריאוגרפית צעירה.



גם זה יעבור לך, כוריאוגרפיה וביצוע: אורין יוחנן ואילנה שרה קלייר בלסן, צילום: נילי ממן
These 2 Shall Pass, Choregarphy and dance: Oryan Yohanan & Ilana Sarah Clair Bellahsen, photo: Nili Maman

אורין יוחנן

יצירה וביצוע: אורין יוחנן ואילנה שרה קלייר בלסן; ליווי אמנותי: עידית הרמן; הדרכה קולית ומוסיקלית: רעות רבקה ויואב וויס; הדרכת השפה המרוקאית: תמר בלוך; הפקה- אורין יוחנן
המופע נוצר במסגרת פרויקט "עבודות כפיים" של תאטרון קליפה 2022

אי שם ב2020 מציאות חיינו הפכה לסוריאליסטית, מהגבלת התנועה במרחב הציבורי וצמצום תפקודי החיים לפעולות הישרדותיות ועד לפמפום תודעתי מאסיבי שהנוף הוא פצצת זמן מתקתקת. מצאנו את עצמנו בחרדה קיומית, ללא אפשרות לנוע, לנשום ולהתבטא, נאנסנו ללכת נגד הטבע שלנו, נגד האינטואיציה, לעצור הכל ולשהות בבועה סטטית של פחד וחרדה, של בידוד ובדידות. אם יש משהו שמעצבן אותי במיוחד זה שמערערים על האוטונומיה שלי, הפיזית או המחשבתית, בין שבאופן ישיר (תקנות חירום, תו ירוק, מגבלות הקילומטר, השבתת מקצועות עבודה ואי יכולת להתפרנס) ובין שבאופן עקיף (תופעת העדר העיוור המונע מפחד או בורות שמתדרדר להתנהלות הרסנית). בתקופת הסגרים חוויתי בעוצמה שבירה מוחלטת של אמיתות חיים, ראיתי מול עיניי איך הפחד מחלחל וסודק את המרקם החברתי, כמה הוא פריך ולא אמין. פתאום דבר אינו ידוע, אינו בטוח ואינו מובטח, האישה העומדת לבדה מול המערכת האימתנית הופכת לשקופה, חסרת חשיבות ואילמת. באותן שנים הסטטיסטיקה הטראגית של אלימות כלפי נשים הרקיעה שחקים, הוקמה ממשלה שלא סופרת נשים,

גם זה יעבור לך: יצירה פמיניסטית אקטיביסטית מפרקטיקות חיים ועד אקט פרפורמטיבי



Everything Must Go, מאת דנה רוטנברג, רקדן מעופף: הלל קוגן, צילום: אברהם אסקף
Everything Must Go, by Dana Ruttenberg, dancer flying: Hillel Kogan, photo: Avraham Ascaf

לא מאפשרת להן להתייצב סביב שולחן מקבלי ההחלטות, והדובדבן שבקצפת, ראש ממשלה שמשווה נשים לבעלי חיים עם זכויות: *"נשים אינן בעל חיים שאתה יכול להכות בו... יש תובנה ויש אינטליגנציה ויש קוגניציה ויש רגשות... נשים הן בעלי חיים. בעלי חיים עם זכויות"* (בנימין נתניהו, 2020 מתוך נאומו בכנס בנושא אלימות כלפי נשים). כאילו לא מספיק שהחברה הפטריארכלית ממשטרת אותנו מהרגע שבו אנו נושמות לראשונה את אוויר העולם. למדנו על בשרנו שבעת "חשבר קיומי" צורכנו (וצרכיהם של כל השכבות החלשות) יהיו הראשונים להשטמ מסדר היום הציבורי. יותר לא ניתן להסתיר את כל מה שפגום, מקולקל ומאוס במבנה החברתי שלנו, האמת החברתית, המבנית וההיררכית הציגה עצמה בכל כיעורה. מי ידבר בשמנו? מי יעק את כאבנו? מי ידאג לנו? הניעה העת לעשות מעשה ולקחת את האחריות והשליטה בחזרה על ידי אקטיביזם אישי, חברתי ואמנותי.

בנקודת האל חזור הזו של סיר הלחץ הקיומי נפגשו אילנה ואני לשיחה, דיברנו על החוויה המוזרה הזו שבה הגוף אינו מספיק, הרצון לנוע כבר לא אוטומטי והתמות היצירתיות המוכרות אינן מספיקות ומספקות יותר. נפגשנו, שתי אמניות בוגרות ומנוסות, נשים מורכבות שמאסו בכל הידוע, בתכתיבים, בשתיקה, בניסיון להצטמצם. הבנו שעלינו לדאוג לאושר שלנו, לנוכחות השמחה והצחוק בתהליך, עלינו "להקליל" קודם כל למען החוויה שלנו, ובוכות אותה "הקללה", יכולנו לשים נושאים רציניים וחשובים במרכזה של היצירה.

החלטנו לחנוג את הריבוי שלנו, ריבוי של רעיונות, של מילים, של פעולות, של צלילים, של חפצים וצעצועים, של טעמים, ריבוי של מערכות יחסים, רגשות, הורמונים, דעות, רצונות. החיבור ביננו היה טבעי כמו שהוא היה כפוי, הוא הכיל בתוכו את המורכבות האנושית בכל תפארתה, את ההבדל והדמיון האנושיים וגם את כל החמלה הנשית האפשרית.

בתחילת התהליך *גם זה יעבור לך* נקראה *מכשפות, ברבורים וצנצנת כבושה*. אספנו אזכורים (רפרנטים) חברתיים, תרבותיים ופוליטיים של נשים שחוגגות נשיות

ונשים שמשוללות מהחופש להיות; דמויות אייקוניות לצד דמויות חבולות ומעוותות; חלום מול מציאות, רציו מול מצי. הזמנו מספר אמניות מתחומי התנועה, השירה והמשחק בטווח גילים רחב ובעלות ניסיון מגוון, לסדנת העשרה בת יומיים בתאטרון קליפה. הבאנו שלל חפצים: צעצועים, לימונים וסכינים, טקסטים, קטעי וידאו מהרשת ודימויים שונים, וכוננו מגרש משחקים נשי שבו יש מקום לכל אחת להיות ולאתגר את גבולות הביטוי שלה, להגיב ולהתייחס לנושאים המשותפים לנו, המין הנשי. בזמנו, החלום היה לייצר עבודה לקבוצה גדולה ומגוונת של נשים, והצפייה בהן הייתה שיעור לא פחות ממעלף ומאלף, שיעור מדהים בוורסטיליות, רב קוליות, מולטי דיציפלינריות ועושר, פשוטו כמשמעו. מפאת מגבלה תקציבית הבנו שוה לא יתאפשר, ושאוּלִי יש כאן הזדמנות לאפשר לעצמנו, צמד היוצרות, לחפש, לאתגר ולגייס את הריבוי הפנימי שלנו ולנסות לגלם כמה שיותר סוגים או ארכיטיפים של נשים. יש משהו לא הוגן בלנסות לצמצם אישה (או כל אדם) לסטראוטיפ, לתכונה אחת או לתפקוד אחד, הן בחוויה הסובייקטיבית והן בפוטנציאל האנושי הגלום בכל אחת ואחד מאתנו. ברור שהמנעד הרגשי, הפיזי והנפשי שלנו עצום, וכשהדבר הענק הזה מתנגש בסופניות של תכתיבים חברתיים מושרשים שמטרתם לצמצמם אותנו, אנו נותרות בבלבול גדול ומצב של חוסר סיפוק קיומי, מורחקות מהכוח האנושי והביולוגי הכי קדום שלנו האינטואיציה.



גם זה יעבור לך, מאת ובביצוע אורין יוחנן (ימין) ואילנה שרה קלייר בלסן (שמאל), צילום: אורי רובינשטיין These 2 Shall Pass, choreographed and danced by Oryan Yohanan & Ilana Sarah Claire Bellahsen, photo: Uri Rubinshtein

התהליך שלנו בחן איך לפרק את האוטומטים המגדריים האלה, איך לתת דרור לאינטואיציה ולמורכבות הנשית על רבדיה, כי היה ברור שכל מה שכבר עבר עלינו, עבר בנו, כל מה שכבר עשינו בחיינו האמנותיים והמקצועיים, כבר לא מפעיל אותנו כמו פעם. רצינו לשיר, רצינו לשחק משחקים, רצינו לצחוק ולהשתטות, רצינו לצעוק בכעס ולהשמיע את כל מה שמצריך אומץ אמיתי, רצינו לגנוח ולתת דרור למיניות שלנו, רצינו לפרוק ולפרק את עצמנו בשאיפה להיבנות לדבר חדש ונוסף, גם במישור האישי וגם במישור היצירתי.

מציאות בלתי אפשרית שהולידה שפה חדשה

היה ברור שמרחב הסטודיו לא מגרה מספיק לאחר תקופה ממושכת מדי של סגרים, אז יצאנו לעבוד בפארקים, על שפת הים, בטיילת וברחוב. אפשרנו לאוויר, לאור היום, לצלילים השונים ולעוברי האורח שסביבנו להפיח חיים או לבטל את הפעולות שעשינו במרחב שאיננו תחום ומונן כמו הסטודיו. עבדנו עם צעצועים וחפצים שונים בחיפוש אחר פעולות עם הקשר שמתרחק מהשימוש המקורי. לקחנו למשל את הגומי ממשחק ילדותנו "גומי" ו"סבטא סורגתי" והשתמשנו בו כאבזר שמכתיב לנו קשר פיזי מתואם המשחרר אותנו מהעיסוק ב"מה חושבים עלינו עכשיו, שתי נשים בוגרות שמשחקות בפארק", והעבודה איתו הובילה לכך שנשים זרות הסתקרנו וביקשו להצטרף למשחק. מצצנו לימונים כדי להעיר את

הפרצופים שלנו לעיוותים הכי מכוערים בעוד הגוף לבוש ומתנהג כמו גוף של אישה מושכת לפי הכללים. בחנו תקשורת עם הסביבה שבה הצבנו את עצמנו בכל מיני דימויים מעולם ההדרה וההערצה כדי לראות מה מעורר תגובה ומה מייצר התעלמות או הכחשה. הטרדנו מינית גברים באופן מילולי במרחב הציבורי כדי לבחון את תגובותיהם ולהתנסות במעשה ההחפצה, התגלית המדהימה הייתה שהם לא מאוימים אלא דווקא מאוד מוחמאים, גם אם ההחפצה מגיעה משתי נשים שיושבות על ספסל, עטויות בדים גדולים, נטולות פנים, זהות אחת לשנייה, ניתן לראות רק רגליים בנעלי עקב. כדי לראות מה מעורר בנו עוד חופש הבעה השמענו קולות מיניים מחוץ להקשרם, למשל בעת מסירות כדור (בהשראת הקולות של שחקניות טניס), ובעת מסירות של כדור דמיוני בין שתי דמויות קטנטנות שמגולמות בכפות ידינו, זיהינו ובחנו כיצד לפרק את מה שלמדו אותנו שאל לנו כנשים "טובות" לעשות ואז עשינו דווקא. עשינו לנוף ולתודעה חיווט מחודש על מנת להשתחרר לגמרי מתפיסות של "אסור ומותר", "נכון וטעות", "יפה ומכוער", "הצלחה וכישלון".

היצירה רצתה להגדיר את עצמה מחדש, בלי חוקים דרמטורגיים או בימתיים שנכתבו על ידי גברים, בלי להיכנע לתכתיבי יצירה מוכרים שלא מדברים אותנו. אפשרנו לעצמנו למצוא את הזהות האסתטית שלנו, אפשרנו לניואנסים הדקים ביותר של עולמנו הפנימי לקבל את המקום הראוי, תבענו לעצמנו את החופש לייצר אסתטיקה ומבנה יצירתי שהם חיה חדשה בפני עצמה. אחרי הכל, אנחנו בעלי חיים עם זכויות. בהדרגה נולדו דימויים רבים, רגעים של אמת בלתי מעורערת, של הוויה מזוככת והחלנו לשחק עם חלקי הפאזל, להרכיב ולפרק את המבנה. כל כמה שבועות הזמנו פאנל של קולנות לצפות בנקודה בה היינו. הצגנו אוסף של מהלכים ודימויים בשלבים הכי פגיעים וחשופים, או לחלופין לא בהכרח "אפויים", ולבסוף ניהלנו שיחה שבאמצעותה הבנו מה עובר על ואל הקהל. האחריות כלפי הקהל כל כך חשובה בעיני ולכן דאגנו שהמשוב הקבוע הזה, השיח בין מופיעות לצופה יתקיים בדיאן־איי של התהליך ושל המוצר המוגמר. הדבר אפשר לנו לפצח כיצד ניתן לרתום את הפעולה האבסטרקטית לכדי אמירה קונקרטית, לצד חוויה רוחנית מורכבת ואתגר אינטלקטואלי. אני מאמינה שצריך לספק לצופים כלים להיאחז בהם בעת הצפייה, כדי שיוכלו לזלוג לחוויה אישית, רגשית ואינטלקטואלית שתייצר אצלם את התנועה הפנימית. התנועה אינה יכולה להישאר רק אצלנו, המבצעות, היא חייבת לעבור מאתנו אליהם ומהם בחזרה אלינו. בכוחה של התנועה הזו לערער אמיתות חיים, לעורר שאלות על מה שעשוי להיות כבר אוטומטי ומובנה, וככה בדיוק אמנות יכולה להשפיע ולשנות, ובעיניי היא חייבת לרצות להשפיע ולשנות.

תקציב קטנטן, חברה בפוסט טראומה, אי ודאות לגבי העתיד היה ברור שעלינו לסמוך רק על עצמנו ולמצוא את כל הדרכים המקוריות והיצירתיות לתת ליצירה חיים ארוכים וכלכליים (נגמרו הימים שבהם כסף היה מילה גסה בתחומנו). אם המציאות של אותה תקופה שברה לי את האמונה שיהיה טוב, אז היצירה חייבת לעשות לי טוב, גם בטווח הארוך. אין יותר מקום להכחשה ולסבל או לחלופין לקסמים ולאשליות כנהוג בקופסה השחורה. לא. אם כל אחת מאתנו היא עולם ומלואו יחד אנחנו המפץ הגדול, אז אני לא צריכה תאורה שתעצים או תרכך את זה, לא צריכה מיקרופון להגביר את הקול האמיתי שלנו, הקרקע הוכשרה וקעת יש לרתום את כל השעורים שלמדנו ולהעז לעשות את הדברים אחרת. המציאות כבר הראתה שהמודל העסקי של הפקה גרנדיוזית בשדה העצמאי לא יוכל להחזיק לאורך זמן, אז מה הטעם בכל העבודה הקשה והמאומצת שלנו אם בסוף היום אין יכולת להריץ ולחלוק, להתפרנס וליהנות? אז אנו שרות את הפסקול ללא הגברה, מוארות באור המציאותי של החלל, קרובות לצופים שלנו, מספרות את הסיפור שלנו באופן הכי פשוט, בלי טריקים ובלי העמדות פנים. זה כשלעצמו היה מהלך פמיניסטי חשוב ומעצים בשבילי, בשבילנו. ניתן להניח שהחלטות הפקתיות כאלה

עשויות לסרס את היצירתיות ולגרום לנו לחלום בקטן, אבל האתגר הזה הוא בדיוק מה שאפשר לעושר הרוחני, הפיזי והיצירתי לקבל את מקומו ולהוכיח את עצמו גם ללא עזרים חיצוניים והמחיר שלצידם. מה חזק יותר מאישה שבטוחה ונינוחה בעור של עצמה? מה מעצים יותר מלחווות ישויות שמותר להן להיות מכוערות וגם יפות, פגיעות וגם חזקות, עצבניות וגם חומלות?

היצירה הזו פמיניסטית לא רק מבחינת הנושא והאמירה שלה, התהליך והתרגילים שהיא הציבה בפנינו, היא פמיניסטית גם באופן שבו נוהלה, בנשים שהזמינה לתוכה, בערבות ההדדית וביכולת שלה לגרום לנו להעצים אחת את השנייה, כל אחת את עצמה ואת האחרות הצופות בה. *גם זה יעבור לך* היא יצירה שמרימה נשים ומרימה לנשים, יצירה שמאפשרת לנו להרגיש בנוח בתוך העור שלנו, עם התנודות במצבי הרוח, עם המחזור החודשי, עם בחירות החיים, עם המורכבות שלנו, מתוך כך שהיא מניחה את המורכבויות האלו על הבמה. זו יצירה שמאפשרת לנו ולצופות בה לתת מקום להשתנות תמידית, לתת מנדט בלתי מעורער למקומה של אישה ולתנועה שיש בכוחה לייצר, בתוך עצמה לעצמה ומתוכה הלאה אל העולם.

להיות אישה / אורין יוחנן

אני אישה שמקשיבה לרוחות, שמקשיבה לצלילים ולרגשות, אני אישה מכשפת תנועה. אישה שיש בה. אני אישה שפעם הייתה ילדה. אני אישה עם גנטיקה של אישה עם גנטיקה של אישה עם גנטיקה של אישה, אני אישה שעולה באש טרם היותי אישה.

אני אישה לבנה, אישה צחה, כלה, קלילה, בתולה, מכילה, מכלה ומחייה, אני אישה מאסטרית בלהיות אישה, אישה ברבור, הוד שיועד לי נוצה אחר נוצה. אני אישה במחזור אין סופי, בקונפליקט פנימי נצחי, אני אישה עולה יורדת עולה יורדת, אישה שמוזדקפת.

אני אישה שהיא צנצנת שימורים, אישה מחפצים, צנצנת הזנה לאחרים, אני אישה שהיא לימון כבוש, שלבי תסיסה, רנעי החמצה, אישה שהיא תשוקה כבושה, סודות כמוסים, רגעים חמוצים, אני אישה שהיא צנצנת מכילה, רחם מבשילה, רחם אכילה, אני אישה ארויה, אני אישה זכוכית שקופה, נפיצה, שבירה, אני אישה שסומכת על עצמה, אני אישה יוצרת, אישה מתוקה, אני אישה כובשת הנאה, אני אישה פלחי חומר ארויה או אכילה, אני אישה צהובה, אישה אדומה, אישה שחורה, אני אישה מרצה, אני רוצה להיות אישה מרוצה, אני אישה מצחיקה, להיות אישה מחמיצה זה להיות אישה נחוצה.

להיות אישה מודעת, להיות אישה שתופסת את מקומה, להיות אישה שעושה בחירה.

אורין יוחנן היא יוצרת רב תחומית, רקדנית, רעיונאית, מנהלת חזרות והצגות, מלווה אמנותית, מנטורית ומורה. זוכת מלגות ומענקים רבים בהם, מלגת אמנית מה 2020 Israeli Institute ופרס שרת התרבות והספורט לרקדנית מבצעת 2014. חברת קבוצת תאטרון קליפה משנת 2013. חברה בעמותת הכוריאוגרפים משנת 2019.

אילנה שרה קלייר בלסן היא ילידת מרסיי, צרפת. חיה ופועלת בתל אביב. אמנית עצמאית, רקדנית, כוריאוגרפית, ציירת, מנהלת חזרות, מורה ואם. חברת קבוצת תיאטרון קליפה משנת 2010. בעלת סטודיו שיתופי לאמנות ברחוב לבונטין 6 תל אביב יחד עם בן זוגה ארתור אסטמן.